

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

unor prevederi din articolul 112 alin. (2) din Codul electoral
(interdicția de a fi membru de partid pentru
Președintele Republicii Moldova)

(Sesizarea nr. 85a/2017)

CHIȘINĂU

12 decembrie 2017

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(*INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID*)

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Victor POPA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 15 iunie 2017
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 15 iunie 2017, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de către deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, dl Vlad Bătrîncea, pentru controlul constituționalității textului „*nu este membru al vreunui partid politic și*” din alineatul (2) al articolului 112 din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997.

2. Autorul sesizării consideră, în esență, că textul „*nu este membru al vreunui partid politic și*” din alineatul (2) al articolului 112 din Codul electoral al Republicii Moldova încalcă prevederile articolelor 32 alin. (1) și 41 alin. (1) din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 27 iulie 2017, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului și Guvernului.

5. La ședința plenară publică a Curții autorul sesizării a fost reprezentat de Fadei Nagacevschi, avocat. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, Secretar de Stat al Ministerului Justiției.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(*INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID*)

ÎN FAPT

6. Potrivit art. 112 alin. (1) din Codul electoral, Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerilor și validează alegerea unui candidat, adoptând o hotărâre care se publică imediat. Totodată, potrivit alin. (2) din același articol, candidatul ales la funcția de Președinte al Republicii Moldova prezintă Curții Constituționale confirmarea faptului că nu este membru al vreunui partid politic și nu îndeplinește nicio altă funcție publică sau privată.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

7. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 32

Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

[...]

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

„(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

[...]

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.”

Articolul 77

Președintele Republicii Moldova, șeful statului

„(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.”

Articolul 81

Incompatibilități și imunități

„(1) Calitatea de Președinte al Republicii Moldova este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite.

(2) Președintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

[...]

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(*INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID*)

8. Prevederile relevante ale Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (republicat în M.O., 2016, nr. 277-287, art. 585) sunt următoarele:

Articolul 99
Condițiile speciale pentru candidații la funcția
de Președinte al Republicii Moldova

„În funcția de Președinte al Republicii Moldova poate fi ales cetățeanul Republicii Moldova cu drept de vot care are vârsta de 40 de ani împliniți în ziua alegerilor, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani, posedă limba de stat și îndeplinește condițiile prevăzute de prezentul cod.”

Articolul 112
Validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova

„(1) Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerilor și validează alegerea unui candidat, adoptând o hotărâre care se publică imediat.

(2) Până la validarea mandatului, candidatul ales la funcția de Președinte al Republicii Moldova prezintă Curții Constituționale confirmarea faptului că **nu este membru al vreunui partid politic** și nu îndeplinește nicio altă funcție publică sau privată.”

ÎN DREPT

9. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, incompatibilitatea mandatului de Președinte al Republicii Moldova cu calitatea de membru al vreunui partid politic.

10. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum rolul Președintelui Republicii Moldova și libertatea asocierii în partide politice.

A. ADMISIBILITATEA

11. În conformitate cu decizia sa din 27 iulie 2017, Curtea a reținut că, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului electoral, ține de competența Curții Constituționale.

12. Articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale abilitază deputatul în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

13. Curtea menționează că prerogativa cu care a fost învestită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

14. Curtea reține că obiectul controlului constituționalității îl constituie textul „*nu este membru al vreunui partid politic și*” din alineatul (2) al articolului 112 din Codul electoral.

15. Curtea menționează că în Avizul nr. 1 din 3 aprilie 2008, invocat de autorul sesizării, s-a pronunțat în privința unei inițiative de completare a Constituției cu noi prevederi la alineatul (1) de la articolul 81, în sensul stabilirii incompatibilității funcției de Președinte al Republicii Moldova cu calitatea de membru de partid. Prin urmare, obiectul Avizului a fost completarea Constituției cu o interdicție admisibilă deja în virtutea articolului 41 alin. (7).

16. În acest context, Curtea reține că articolul 41 alin. (7) din Constituție rezervă domeniului legii organice stabilirea interdicțiilor de a face parte din partide pentru titularii unor categorii de funcții publice.

17. Mai mult, după Avizul din 2008, Curtea și-a reconsiderat propria jurisprudență prin pronunțarea hotărârilor nr. 32 din 29 decembrie 2015, nr. 2 din 24 ianuarie 2017, nr. 24 din 27 iulie 2017.

18. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

19. Curtea observă că autorul sesizării susține că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 32 alin. (1) și 41 alin. (1) din Constituție.

20. Astfel, cu referire la articolul 32 alin. (1) din Constituție, care garantează libertatea opiniei și a exprimării, Curtea menționează că acest articol a fost invocat de autorul sesizării, însă acesta nu a motivat incidența dispozițiilor constituționale asupra prevederilor contestate.

21. Prin urmare, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea va opera cu prevederile articolului 41 alin. (1) din Constituție și principiile consacrate în jurisprudența sa. În același timp, Curtea va analiza prevederile contestate prin raportare la alineatul (7) al articolului citat.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCALCARE A ARTICOLULUI 41 ALIN. (1) ȘI ALIN. (7) DIN CONSTITUTIE

22. Autorul sesizării consideră că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile articolului 41 alin. (1) din Constituție. În același timp, Curtea va analiza prevederile contestate și prin raportare la alineatul (7) al articolului citat, potrivit căruia:

„(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(*INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID*)

[...]

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.”

1. Argumentele autorului sesizării

23. În motivarea sesizării, autorul acesteia susține că instituția prezidențială este politică, deoarece candidatura Președintelui Republicii Moldova este desemnată de către un partid politic și în privința sa pot fi aplicate sancțiuni politice.

24. Astfel, având în vedere modalitatea de alegere, competențele, responsabilitățile și rolul politic al Președintelui Republicii Moldova, autorul sesizării consideră că incompatibilitatea mandatului de Președinte cu calitatea de membru al vreunui partid politic, prevăzută de dispozițiile articolului 112 alin. (2) din Codul electoral, contravine articolului 41 alin. (1) din Constituție, or, dreptul de a se asocia vreunui partid reprezintă un drept discreționar al șefului statului, care nu poate fi limitat.

25. Totodată, autorul sesizării remarcă faptul că membrii Parlamentului și Guvernului, care de asemenea sunt instituții politice, se pot afilia partidelor politice, însă Președintele Republicii Moldova, care de asemenea reprezintă o instituție politică, nu are dreptul la afiliere politică.

2. Argumentele autorităților

26. În opinia sa, Parlamentul a menționat că libertatea partidelor și a altor organizații social-politice, garantată de art. 41 din Constituție, face parte din categoria drepturilor relative, asupra cărora legiuitorul poate impune anumite restricții, ținând cont de existența unei nevoi sociale imperioase.

27. Astfel, în viziunea Parlamentului, interdicția instituită de dispozițiile contestate față de Președintele Republicii Moldova de a fi membru al vreunui partid politic pe durata mandatului corespunde sistemelor parlamentare de guvernământ, în cadrul cărora șeful statului joacă rolul unui arbitru, detașat de partidele politice.

28. În opinia prezentată de Guvern se menționează că prin reglementarea incompatibilității politice a Președintelui Republicii Moldova legiuitorul a urmărit să impună imparțialitate din partea șefului statului pentru asigurarea funcționării reale a statului de drept și a democrației în Republica Moldova. De asemenea, Guvernul susține că, reieșind din funcția deținută și din atribuțiile de reprezentare a statului, Președintele Republicii Moldova este obligat să fie echidistant față de partidele politice.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

3. Aprecierii Curții

3.1. Principii generale

29. Curtea reține că, potrivit articolului 41 alin. (1) din Constituție, cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

30. Existența drepturilor politice ale cetățenilor este în același timp o condiție și o garanție pentru funcționarea democrației. Pluralismul și partidele politice reprezintă elemente esențiale ale unei societăți democratice.

31. Prin asocierea cetățenilor în organizații politice se realizează definirea și exprimarea voinței politice a diferitelor sectoare ale societății, în condițiile unui stat de drept funcțional.

32. Interpretând norma constituțională menționată, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr. 37 din 10 decembrie 1998, a statuat următoarele:

„2. [...] ca orice asociație, partidul și altă organizație social-politică sunt expresia exercitării de către cetățeni a dreptului la asociere, ca manifestare liberă, nestingherită a voinței lor de a se constitui într-un partid sau altul, în funcție de scopurile acestora.”

33. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, libertatea de asociere cuprinde dreptul de a înființa o asociație, de a se alătura unei asociații existente și îndeplinirea de către o asociație a funcțiilor sale fără intervenții ilegale din partea statului sau a altor persoane. Libertatea de asociere implică atât dreptul pozitiv de a intra și forma o asociație, cât și dreptul negativ de a nu fi obligat să te alături unei asociații stabilite în conformitate cu dreptul civil (*Sigurður A. Sigurjónsson v. Islanda, hotărârea Marii Camere din 30 iunie 1993, § 35*).

34. De asemenea, și Comisia de la Veneția a relevat că libertatea de asociere reprezintă un drept complex, care cuprinde elemente ale drepturilor civile, politice și economice (Avizul asupra compatibilității legislației Republicii Azerbaidjan cu privire la organizațiile nonguvernamentale cu standardele drepturilor omului (adoptată la cea de-a 88-a sesiune plenară din 14-15 octombrie 2011, CDL-AD(2011)035-e, § 40).

35. Astfel, elementul de drept civil al libertății de asociere protejează individul împotriva intervenției ilegale a statului în dorința sa individuală de a se asocia cu alții. Elementul de drept politic îi ajută pe indivizi să își apere interesele împotriva statului sau a altor persoane într-un mod organizat și, prin urmare, mai eficient. În sfârșit, elementul de drept economic permite persoanelor să-și promoveze interesele în domeniul pieței muncii, în special prin intermediul sindicatelor. Astfel, prin combinația celor trei elemente (civil, politic și economic) libertatea de

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

asociere devine un drept inconfundabil a cărui respectare servește în calitate de barometru al standardului general de protecție a drepturilor omului și al nivelului democrației în țară (CDL-AD(2011)035-e, §§ 40-41).

36. În același timp, Curtea reamintește că dreptul la asociere nu este un drept absolut, acesta poate fi restrâns, însă restrângerile trebuie stabilite în mod limitativ (ACC nr. 1 din 24 ianuarie 2017, § 18).

37. Limitările impuse dreptului de asociere în partide politice sunt reglementate expres de norma constituțională și privesc *scopurile ori activitatea partidelor politice* [potrivit alin. (4) al art. 41, sunt neconstituționale partidele care militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova, iar potrivit alin. (5), sunt interzise asociațiile cu caracter secret] sau *calitatea persoanelor care pot dobândi statutul de membru de partid* [potrivit alin. (7), funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică].

38. De asemenea, și Curtea Europeană consideră că libertatea de asociere nu este absolută, art. 11 § 2 din Convenție permite statelor să intervină pentru protejarea instituțiilor de drept și a drepturilor și libertăților altora, dacă sunt amenințate prin activitățile sau intențiile unei asociații cu caracter politic.

39. Totodată, art. 11 § 2 din Convenția Europeană permite statelor să restrângă libertatea de asociere la trei categorii de persoane: (1) membrilor forțelor armate, (2) poliției și (3) **administrației de stat**.

40. În acest sens, Curtea Europeană a recunoscut legitimitatea restrângerii activității politice a unor astfel de autorități publice din necesitatea **garantării neutralității politice** a acestora și asigurării îndeplinirii corespunzătoare a obligațiilor care le revin în mod imparțial, tratând toți cetățenii într-un mod egal, echitabil și fără a fi influențat de considerentele politice (*a se vedea Ahmed și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 2 septembrie 1998; Rekvényi v. Ungaria, hotărârea din 20 mai 1999*).

41. Cu toate acestea, marja de apreciere a statului este una limitată, fiind necesar ca excepțiile de la regula respectării dreptului de asociere să fie interpretate strict și impuse numai cu motive convingătoare și imperative, de natură a justifica restricționarea dreptului. Marja limitată de apreciere a Statului face obiectul supravegherii europene riguroase atât asupra legii, cât și asupra deciziilor de aplicare a acesteia, inclusiv asupra deciziilor judiciare (*a se vedea, în acest sens, hotărârea din 17 februarie 2004, pronunțată în cauza Gorzelik și alții v. Polonia, §§ 94 și 95; hotărârea din 10 iulie 1998, pronunțată în cauza Sidiropoulos și alții v. Grecia, § 40; hotărârea din 2 octombrie 2001, pronunțată în cauza Stankov și Organizația Macedoneană Unită Ilinden v. Bulgaria, § 84*).

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

42. Totodată, potrivit Ghidului asupra legislației partidelor politice, întocmit de OSCE/ODIHR și Comisia de la Veneția (adoptat la cea de-a 84-a sesiune plenară a Comisiei de la Veneția din 15-16 octombrie 2010), dreptul persoanei de a se asocia și de a forma partide politice trebuie, în cea mai mare măsură posibilă, să fie liber de orice interferență. Deși pot exista limitări ale acestui drept, aceste limite trebuie strict prevăzute și numai rațiuni convingătoare și imperative pot justifica restrângerea libertății de asociere. Limitările trebuie să fie prescrise de lege, necesare într-o societate democratică și să constituie o măsură proporțională cu cauza care le determină (§ 14). Orice limitare impusă dreptului individului la liberă asociere și exprimare trebuie să aibă fundamentul în Constituție sau într-un act al Parlamentului. Constituția statului sau actele Parlamentului trebuie să respecte dreptul de asociere, așa cum acesta este consacrat în actele internaționale sau regionale relevante (§ 16).

3.2. Aplicarea principiilor enunțate în prezenta cauză

- Aspecte generale

43. Curtea menționează că, potrivit garanțiilor constituționale, cetățenii sunt liberi să-și exprime voința privind asocierea într-un partid, această voință nefiind impusă sau dictată.

44. Curtea reține că libertatea de asociere în partide politice trebuie să fie înțeleasă ca fiind unul din multitudinea mijloacelor care pot fi folosite pentru a influența procesele politice din stat.

45. În același timp, Curtea subliniază că alineatul (7) al articolului 41 din Constituție prevede că: „Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică”. Astfel, Curtea reține că Legea Fundamentală admite restrângerea acestui drept în dependență de exercitarea unei anumite funcții, și anume a *funcției publice*.

46. Cadrul legal infraconstituțional reglementează statutul juridic al diferitelor categorii de funcționari publici, statut care poate să prevadă, pe lângă drepturi, libertăți și obligații, o serie de interdicții și incompatibilități, precum cea referitoare la deținerea calității de membru al unui partid politic.

47. Astfel, examinând cadrul legal național, Curtea observă că pentru titularii mai multor funcții publice legiuitorul a stabilit interdicția de a fi membru al unui partid politic. Așadar, nu pot fi membri ai unui partid politic judecătorii Curții Constituționale, judecătorii instanțelor de drept comun, procurorii, membrii Comisiei Electorale Centrale, membrii Curții de Conturi, președintele și vicepreședintele Autorității Naționale de Integritate (ANI), precum și membrii Consiliului ANI etc.

48. De asemenea, Curtea constată că o serie de incompatibilități constituționale și legale sunt stabilite și pentru șeful statului.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

49. Astfel, potrivit articolului 81 din Constituție, calitatea de Președinte al Republicii Moldova este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite.

50. În același timp, potrivit articolului 112 alin. (2) din Codul electoral: **mandatul Președintelui Republicii este incompatibil cu calitatea de membru al vreunui partid politic.**

- Rolul constituțional al șefului statului

51. Constituția reglementează statutul juridic al Președintelui Republicii, **atribuțiile, jurământul, imunitățile și incompatibilitățile.**

52. Curtea reține că Legea Supremă atribuie Președintelui Republicii un șir de împuternici importante în diverse domenii, care determină participarea sa nemijlocită la formarea puterilor în stat.

53. Conform articolului 77 din Constituție, Președintelui Republicii Moldova îi sunt atribuite două funcții primordiale: (1) de a reprezenta statul și (2) de a fi garantul suveranității, independenței naționale, unității și integrității teritoriale a țării. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că ambele funcții nu permit Președintelui de a întreprinde acțiuni fără a ține cont de voința Parlamentului și raporturile deja stabilite de organul reprezentativ suprem al poporului. A reprezenta statul nu înseamnă a institui propria voință. Or, reprezentarea unei persoane (în cazul dat, a statului) presupune obligativitatea reprezentantului de a ține cont de voința persoanei reprezentate (*HCC nr. 17/2010, § 6*).

54. În aceeași ordine de idei se înscrie și a doua funcție a Președintelui, care prescrie garantarea unor valori naționale deja consfințite, și nu instituirea voinței unipersonale. Astfel, a doua funcție a Președintelui impune garantarea suveranității consfințite prin actele organului reprezentativ suprem al poporului, garantarea independenței naționale, a unității și integrității teritoriale a țării în granițele și limitele stabilite, conform actelor și tratatelor internaționale prin care statul Republica Moldova a fost recunoscut de comunitatea internațională (*HCC nr. 17/2010, § 6*).

- Rolul de „putere neutră” al șefului statului

55. Curtea subliniază că prin depunerea jurământului Președintele Republicii Moldova **își asumă un angajament juridic față de întreg poporul Republicii Moldova.**

56. Curtea reține că Președintele Republicii trebuie să reprezinte un factor unificator pentru instituțiile statului, societate și partidele politice. Prin urmare, șeful statului nu poate fi, în sine, un factor de blocaj politic sau instituțional ori să genereze factori de conflict. Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

57. Curtea menționează că soluționarea divergențelor apărute între puterile statului, precum și între partidele politice, pot fi realizate doar atunci când Președintele Republicii este un arbitru care se identifică cu interesul național, însă nu cu un partid politic.

58. În acest sens, Curtea reiterează jurisprudența sa anterioară în care a statuat că, din logica construcției constituționale a statelor de drept, **șefii de stat nu exprimă o voință de natură politică** (HCC nr.32 din 29 decembrie 2015).

59. De asemenea, în *Hotărârea nr. 32 din 29 decembrie 2015 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru*, Curtea a subliniat că **Președintele Republicii trebuie să facă dovada imparțialității și neutralității sale politice, echidistanței sale față de toate grupurile parlamentare. Președintele nu are dreptul constituțional de a se suprapune grupurilor parlamentare.**

60. La fel, și în *Hotărârea nr. 2 din 24 ianuarie 2017*, Curtea a menționat că **voința politică a Președintelui nu poate constitui o sursă de blocaj**, pe de o parte, și nu poate anula, pe de altă parte, competențele Prim-ministrului în cadrul procedurii de codecizie în remanierea guvernamentală.

61. Curtea reține că neutralitatea politică a Președintelui Republicii produce un impact asupra încrederii populației în respectiva funcție.

62. Prin urmare, în *Hotărârea nr. 2 din 24 ianuarie 2017*, Curtea a menționat că Președintele Republicii Moldova este obligat să acționeze în interesele întregii societăți, și nu ale unei părți a acesteia, ale unui grup sau partid politic. **Din aceste considerente, Președintele Republicii Moldova nu poate fi membru al unui partid politic și nu poate promova sub nici o formă interesele unui partid politic.**

63. De asemenea, în *Hotărârea nr. 24 din 27 iulie 2017*, Curtea a subliniat că în cadrul sistemelor parlamentare **șeful statului joacă rolul unui arbitru, sau al unei puteri neutre, fiind detașat de partidele politice**. Chiar dacă nimeni nu poate împiedica șeful statului să aibă opiniile și simpatiile sale politice, mandatul pe care îl exercită este limitat. Președintele este un element important al sistemului politic, dar **acesta nu este un partizan al politicului**. Deși alegerea prin vot popular tinde să consolideze poziția Președintelui, în sistemele constituționale similare, președinții aleși prin vot popular continuă să joace rolul de *putere neutră* și nu dispun de competențe largi, iar balanțele și contrabalanțele necesare sunt garantate de parlamentarism (§§ 113, 114).

64. Această opinie este susținută și de către Comisia de la Veneția, fiind expusă în Avizul asupra propunerilor Președintelui Republicii Moldova de modificare a Constituției în vederea extinderii competențelor de dizolvare a Parlamentului, adoptată la cea de-a 111-a sesiune plenară din 16-17 iunie 2017, CDL-AD(2017)014.

65. Totodată, în *Avizul asupra revizuirii Constituției Turciei*, adoptat la cea de-a 110-a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2017), Comisia

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

de la Veneția a reținut că **persistă îndoieli** dacă o persoană strâns legată cu un anumit partid politic poate să își asume și să fie observată ca asumându-și rolul de Președinte al statului. Comisia a menționat că **este greu de conciliat o președinție simbolică și neutră din punct de vedere politic cu o președinție angajată politic**. Totodată, Comisia de la Veneția a subliniat că **abrogarea incompatibilității politice a Președintelui statului reprezintă un *semnal* că partizanatul politic este dorit** (CDL-AD(2017)005, §§ 53 și 55).

66. Curtea nu poate accepta argumentul autorului sesizării, potrivit căruia Președintelui țării ar trebui să i se permită să fie membru de partid, în mod similar membrilor Parlamentului și Guvernului.

67. Curtea menționează că aceștia se află în situații juridice diferite, iar criteriul „neutralității politice” nu poate fi aplicat membrilor Parlamentului și Guvernului în același mod în care este aplicat față de Președintele țării, dat fiind faptul că **deputații și membrii Guvernului prin definiție nu pot fi neutri din punct de vedere politic** (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea Marii Camere a Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Ždanoka v. Letonia*, din 16 martie 2006, §117).

68. Curtea reține că obligația Președintelui Republicii de a renunța la calitatea de membru al unui partid politic derivă din „*obligația de ingratitude*” față de partidul care l-a susținut în alegeri, or, în lipsa acestei obligații, calitatea de membru de partid, imaginea și funcția șefului statului ar putea fi folosite pentru avantaje politice de către partidul politic al cărui membru este și în final **instituția prezidențială s-ar asocia cu un partid politic**.

69. În acest sens, Curtea menționează că incompatibilitatea impusă Președintelui nu are drept scop suprimarea libertății de asociere, ci, dimpotrivă, incompatibilitatea politică servește în beneficiul funcției respective, deoarece contribuie la stabilirea unui cadru favorabil de exercitare a atribuțiilor constituționale care îi revin, detașat de partidele politice.

70. În același timp, Curtea constată că, deși dispozițiile contestate interzic apartenența la un partid politic, prevederile constituționale stabilesc că Președintele Republicii se bucură de imunitate și nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului [art. 81 alin. (2)]. De asemenea, șeful statului poate lua parte la lucrările Parlamentului și adresa acestuia mesaje cu privire la principalele probleme ale națiunii [art. 84]. Totodată, Președintele Republicii are dreptul la inițiativă legislativă [art. 73] și la inițierea referendumului republican consultativ.

71. Astfel, Curtea reține că **spectrul măsurilor disponibile prin care poate fi realizat dreptul de a influența politica statului se extinde dincolo de calitatea de membru al vreunui partid politic**.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 112 ALIN. (2) DIN CODUL ELECTORAL
(INTERDICȚIA PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA
DE A FI MEMBRU DE PARTID)

72. Curtea menționează că, prin instituirea incompatibilității mandatului Președintelui Republicii Moldova cu calitatea de membru al unui partid politic, legiuitorul a urmărit să excludă factorii care ar împiedica realizarea sarcinilor de arbitru care revin funcției respective. Astfel, Curtea constată că nu există mijloace mai puțin restrictive care ar asigura neutralitatea politică a funcției de șef al statului. Or, în lipsa unei asemenea interdicții neutralitatea politică a șefului statului ar deveni una teoretică și iluzorie.

73. În lumina celor expuse, Curtea reține că interdicția stabilită pentru Președintele Republicii Moldova de a fi *membru al unui partid politic* se înscrie în limitele admisibile ale restrângerii dreptului la asocierea în partide politice, fiind astfel conformă articolului 41 alineatele (1) și (7) din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* sesizarea deputatului în Parlamentul Republicii Moldova, Vlad Bătrîncea.

2. *Se recunoaște constituțional* textul „*nu este membru al vreunui partid politic și*” din alineatul (2) al articolului 112 din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 12 decembrie 2017
HCC nr. 35
Dosarul nr. 85a/2017